

Työeläkelaitoksille

AIHEETTOMASTI MAKSETUN ELÄKKEEN TAKAISINPERIMINEN EU-SÄÄNNÖKSIN

1
Säännökset

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksettua etua aina maksamastaan eläkkeestä kuittaamalla kansallisten säännösten mukaisesti. Tämä perintätapa on aina varmin ja siksi ensisijainen.

Eläkelaitos voi täytäntöönpanoasetuksen 574/72 111 artiklan nojalla periä aiheettomasti maksamaansa etua myös muun EU-maan eläkkeestä. Artiklan 1 kohta koskee eläkkeen perintää muun maan takautuvasta eläkemaksusta. Takautuva maksu tarkoittaa niitä eläke-eriä, jotka ovat erääntyneet ennen säännöllisen eläkkeenmaksun alkamista (=sama kuin Suomen kansallisessa lainsäädännössä). Artiklan mukaan eläkkeen liikamaksun periminen muun maan takautuvasta eläkkeestä on mahdollista kansallisten lakien rajoituksesta riippumatta.

Artiklan 2 kohta koskee myös muiden sosiaalivakuutusetuksien kuin eläkkeiden perintää muun maan takautuvasta eläkkeestä sekä niiden ja eläkkeiden kuittaamista muun maan vastaisista eläke-eristä. Tämän kohdan mukaan perintä on mahdollista vain kansallisessa lainsäädännössä asetettujen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.

Asetuksen säännöksiä ei voida soveltaa ennen 1.1.1994. Näin ollen suomalainen eläkelaitos ei voi periä muun EU-maan eläkkeestä ennen 1.1.1994 aiheettomasti maksettua eläkettä, jollei maiden välinen sosiaaliturvasopimus anna siihen lupaa. Vastaavasti muun EU-maan laitos ei voi periä Suomen eläkelaitoksen eläkkeestä ennen 1.1.1994 aiheettomasti maksettuja etuja, jollei se ole mahdollista kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

Asetuksen säännösten ohella sovelletaan kansallisia säännöksiä.

Mitä tässä ohjeessa on sanottu EU-maista, koskee myös Norjaa ja Islantia ETA-sopimuksen perusteella.

2

Suomen työeläkelaitos perii muun EU-maan eläkkeestä

Jos Suomen eläkelaitos on maksanut eläkettä liian suurena joko sitä myönnettäessä tai tarkistettaessa (muutettaessa), liikamaksu voidaan periä takautuvasta eläkkeestä, jonka toinen EU-maa on velvollinen maksamaan eläkkeensaajalle vastaavalta ajalta (111 artiklan 1 kohta). Säännös koskee myös tilannetta, jossa Suomen eläkelaitoksen ei olisi pitänyt maksaa eläkettä ollenkaan. Liikamaksun ei tarvitse johtua EU-säännöksistä.

Etuudet

Säännös koskee vanhuusetuuksia (vanhuus-, työttömyys- ja osa-aikaeläke), työkyvyttömyysetuuksia (täysi ja osatyökyvyttömyyseläke sekä yksilöllinen varhaiseläke) ja perhe-eläkkeitä (leskeneläke, entisen puolison eläke ja lapseneläke).

Takaisinperintä koskee muun EU-maan koko eläkettä, ei vain sen EU-osaa.

Takautuva etuus

Eläkkeen takaisinperintä 111 artiklan 1 kohdan nojalla tulee kysymykseen, jos koko liikamaksu voidaan periä kerralla joko takautuvasta eläkkeestä tai yhdestä eläke-erästä.

Kuittaaminen

Jos takautuva osa tai muu suoritus ei riitä kattamaan koko liikamaksua, sovelletaan 111 artiklan 2 kohtaa. Sen mukaan Suomen eläkelaitos voi Suomen eläkelainsäädännössä säädetyin edellytyksin ja rajoituksin pyytää EU-maan laitosta vähentämään liikaa maksetun määrän siitä eläkkeestä, jota EU-maan laitos maksaa eläkkeensaajalle (=kuittaaminen vastaisista muun EU-maan eläke-eristä).

Suomen lainsäädännön edellytykset

Suomen työeläkelakien mukaan liikamaksun perimisen edellytyksenä on vain, että etu on maksettu aiheettomasti. Perittävää summaa ei sinällään ole rajoitettu.

Sen sijaan kuittaus vastaisista eläke-eristä on rajoitettu 1/6:aan netto-eläkkeestä. Tämä kuittausrajoitus koskee kuitenkin vain kunkin työeläkelaitoksen itse maksamaa eläkettä. Siksi sitä ei sovelleta perittäessä liikamaksua muun EU-maan eläkkeestä. Sen sijaan muun EU-maan laitos soveltaa perintään omia perintä- ja kuittausrajoituksiaan.

Kun Suomen eläkelaitos harkitsee aiheettomasti maksetun eläkkeen perimistä takaisin muun EU-maan eläkkeestä, se soveltaa Suomen takaisinperinnän kohtuul-

listamista koskevia säännöksiä (TEL:n 17 b §:n 2 mom.).

Muun EU-maan lainsäädännön edellytykset

Muun EU-maan laitos tekee kuittauksen sen soveltamassa lainsäädännössä säädetyin edellytyksin ja rajoituksin ikään kuin se olisi itse maksanut aiheettomasti eläkettä. Takaisinperintää ja kuittausta koskevat säännöt poikkeavat eri maissa eli eläkelaitos saa, mitä muun EU-maan lainsäädäntö sallii.

Regressi-ilmoitus Suomen eläkelaitos ilmoittaa Eläketurvakeskuksen välityksellä EU-maan laitokselle takautuvaa eläkettä koskevan vaatimuksensa eli regressivaatimuksensa (lomakkeella E 202 ja 204 kohdassa 15, lomakkeella 203 kohdassa 17). Ko. kohta kattaa 111 artiklan 1 kohdan mukaisen eli takautuvaa eläkettä koskeva regressivaatimuksen.

Regressivaatimus Kun takaisinperittävä määrä on selvillä, eläkelaitos ilmoittaa käsittelevän laitoksen välityksellä muun EU-maan laitokselle takaisinperittävän määrän, miltä ajalta liikamaksu on syntynyt, minkä edun liikamaksusta on kysymys sekä pankkitilinsä numeron.

Jos eläkelaitokselle ei olekaan perintävaatimusta, eläkelaitos ilmoittaa myös tämän käsittelevän laitoksen välityksellä muun EU-maan laitokselle, jotta tämä voi maksaa takautuvan eläkkeen eläkkeensaajalle.

Päätös Eläkelaitos ilmoittaa päätöksessään eläkkeensaajalle takaisinperittävän määrän ja ilmoittaa samalla perivänsä liikamaksun artiklan 111 nojalla muun EU-maan eläkkeensaajalle maksamasta eläkkeestä. Ilmoitus voidaan antaa jo väliaikaisessa päätöksessä tai maksupäätöksessä, jatkopäätöksessä tai asiasta voidaan antaa eri päätös.

Sen sijaan perintätapaa (kuittaaminen tai perintä takautuvasta eläkkeestä) ei Suomen eläkelaitos voi ilmoittaa päätöksessään, koska se ei sitä tässä vaiheessa edes tiedä. Muun EU-maan eläkelaitos antaa tältä osin (mahdollisesti) päätöksen toimien omien sääntöjensä mukaan.

3

Muun EU-maan takaisinperintävaatimus Suomen työeläkkeestä

3.1

Mitä etuuksia voidaan periä takaisin Suomen työeläkkeestä

Eläke

Jos muun EU-maan laitos on maksanut eläkkeensaajalle liikaa **eläkettä**, se voi periä liikamaksun 111 artiklan 1 kohdan mukaisesti Suomen **takautuvasta eläkkeestä**.

Artiklan 1 kohta koskee siis vain takautuvasta eläkkeestä pidätettävää toisen EU-maan eläkettä, mutta perintää eivät rajoita kansalliset säännökset. Tämän säännöksen nojalla Suomen takautuvasta työeläkkeestä voidaan periä esimerkiksi Ruotsin kansaneläkkeen tai ATP-eläkkeen liikamaksua.

Muut sosiaalivakuutusetuudet

Toimeenpanoasetuksen 111 artiklan 2 kohta koskee sekä takautuvaa eläkettä että vastaisia eläke-eriä.

Sen mukaan työeläkkeestä voidaan periä eläkkeen lisäksi myös **muuta sosiaalivakuutusetuuksia**. Edellytyksenä 2 kohdan mukaan on kuitenkin, että vastaavien suomalaisten etuuksien perintä työeläkkeestä on **kansallisen lainsäädännön** mukaan mahdollista.

Suomen lainsäädännön mukaan **takautuvasta** työeläkkeestä voidaan periä samalta ajalta maksettu sairaus- tai työttömyyspäiväraha. Näin ollen myös samalta ajalta maksettujen muiden EU-maiden vastaavien etuuksien perintä takautuvasta työeläkkeestä on mahdollista. Sen sijaan muun EU-maan perusteettomasti maksamaa lapsilisää ei voida periä työeläkkeestä.

Suomen takautuvasta työeläkkeestä voidaan siis periä muun EU-maan kansaneläkkeen tai työeläkkeen liikamaksua (111 artiklan 1 kohta) taikka samalta ajalta maksettua muun EU-maan sairaus- tai työttömyyspäivärahaa (111 artiklan 2 kohta; ks. myös kohta 4).

Kuittaaminen

Vastaisista eläke-eristä Suomen työeläkelainsäädännön mukaan ei voida kuittaamalla periä muuta kuin aiheettomasti maksettua **työeläkettä** tai työeläkelaitoksen maksamaa kuntoutusrahaa. Näin ollen esimerkiksi muun EU-maan perusteettomasti maksamaa sairaus- tai työttömyyspäivärahaa taikka Ruotsin kansaneläkettä ei voida kuitata Suomen vastaisista työeläke-eristä.

3.1.1

Takautuvasta eläkkeestä periminen

Takautuva eläke tarkoittaa tässä samaa kuin takautuva eläke kansallisen lainsäädännön mukaan. Eläke siis pannaan maksuun viivyttelämättä ja vain ennen ensimmäistä kuukausimaksua erääntyneet eläke-erät ovat takautuvaa eläkettä, joka voidaan pidättää muun EU-maan eläkelaitosta varten.

Jos lomakkeen E 202 tai 204 kohta 15 (tai perhe-eläkelomakkeen 203 kohta 17) on täytetty, takautuvaa eläkettä ei saa maksaa eläkkeensaajalle ennen kuin muun EU-maan takaisinperintävaatimus on selvitetty. Tästä kerrotaan eläkkeensaajalle päätöksessä ja samalla ilmoitetaan, että menettely perustuu toimeenpanoasetuksen 574/72 artiklaan 111. Vastaiset eläke-erät sen sijaan maksetaan normaalisti.

Takautuvasta eläkkeestä maksetaan kuitenkin ensin kaikki suomalaisten lakien mukaiset takautumissaamiset (sairausvakuutus, työnantaja, työttömyyskassa, Kela, potilasvakuutusyhdistys, sosiaalilautakunta, ulosotto sekä YEL- ja MYEL-vakuutusmaksupidätykset). Jos tämän jälkeen jää takautuvaa eläkettä, se pidätetään muun EU-maan eläkelaitosta varten.

Takautuvan eläkkeen pidättäminen koskee koko eläkettä tulevine aikoineen, ei ainoastaan sen EU-osaa.

Menettely

Kun teoreettinen laitos on saanut takautumisvaatimuksen, se pidättää muulle EU-maalle jäävän takautuvan eläkkeen osan ja tiedustelee käsittelevän laitoksen välityksellä muun EU-maan laitokselta, mitä etuutta takautumisvaatimus koskee, miltä ajalta etuutta on maksettu ja mikä on liikamaksun määrä sekä maksupaikan.

Nämä tiedot saatuaan teoreettinen laitos maksaa takautuvasta eläkkeestä muun EU-maan laitoksen ilmoittamalle pankkitilille takautumisvaatimuksen mukaisen määrän ja mahdollisesti jäljelle jäävän osan eläkkeensaajalle itselleen.

Jos muun EU-maan vastausta takautumisvaateen markkamäärästä ei saada kohtuullisen ajan kuluessa, teoreettinen laitos voi maksaa takautuvat erät eläkkeensaajalle. Jos muun EU-maan takautumisvaatimus saapuu vasta tämän jälkeen, eläkelaitos joutuu maksamaan muulle EU-maalle sille kuuluvan takautumisvaatimuksen määrän. Tällöin teoreettinen laitos voi periä eläkkeensaajalle aiheettomasti maksamansa takautuvan eläkkeen Suomen vastaisista eläke-eristä Suomen työeläkelainsäädännön mukaisesti.

- Viivästyskorotus Takautuvaan eläkkeeseen ei lasketa viivästyskorotusta, koska sen maksamattomuus johtuu lain säännöksestä.
- Ilmoitus Kelalle Jos takautuva työeläke riittää muun EU-maan takautumisvaateen maksamiseen, teoreettinen laitos ilmoittaa Kelan eläkeosastolle Jukka Laukkaselle puhelimitse (4343 514) taikka memopostilla, että Kela voi maksaa oman takautuvan eläkkeensä eläkkeensaajalle. Kelaa koskee sama takautuvan eläkkeen pidättämisvelvollisuus kuin työeläkelaitoksia.

Jos teoreettisen laitoksen takautuva eläke ei riitä kattamaan muun EU-maan takautumisvaadetta, teoreettinen laitos ilmoittaa Kelan eläkeosastolle Jukka Laukkaselle puhelimitse (4343 514) taikka memopostilla Kelalle jäävän takautumisvaateen määrän, mistä EU-maan etuudesta on kysymys, miltä ajalta liikamaksu on syntynyt sekä EU-maan pankkitilitiedon.

3.1.2

Vastaisista eläke-eristä kuittaaminen

Toimeenpanoasetuksen 111 artiklan 2 kohdan mukaan muun EU-maan etuuden liikasuoritus voidaan periä Suomen vastaisista eläke-eristä noudattaen **Suomen lainsäädännön kuittauksen rajoituksia** ikäänkuin eläkelaitos olisi itse maksanut vastaavan liikamaksun aiheuttomasti. Suomessa vastaisista eläke-eristä voidaan kuitata ainoastaan eläkettä. Kuittaaminen edellyttää, että takaisinperinnästä on annettu lainvoimainen päätös (eli muutoksenhaku-aika on kulunut umpeen).

EU:n Hallintotoimikunnassa keskustellaan parhaillaan liikamaksun perimisestä toisen EU-maan vastaisista eläke-eristä. Säännöksen toimeenpanossa on ollut ongelmia EU-maissa. Siksi Suomen työeläkelaitokset eivät kuittaa muun EU-maan eläkettä Suomen vastaisista eläke-eristä ennen kuin Hallintotoimikunnassa on päätetty yhteisistä menettelytavoista.

4

Sosiaalihuoltoetuuden periminen Suomen työeläkkeestä

Toimeenpanoasetuksen 111 artiklan 3 kohdan nojalla sosiaalihuoltoetus, jota on maksettu samalta ajalta, jolta eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen Suomesta, voidaan periä eläkkeestä samaan tapaan kuin eläke noudattaen Suomen lainsäädännön edellytyksiä ja rajoituksia.

Suomen lainsäädännön mukaan maksetaan jo annetun sosiaalihuollon korvaamiseksi ainoastaan takautuvaa

eläkettä ja edellyttäen, että toimeentulotukea on annettu odotettavissa olevaa eläkettä silmällä pitäen. Sen vuoksi ennen eläkehakemuksen vireilletuloa annettua sosiaalihuoltoa ei voida korvata muulle EU-maalle Suomen eläkkeestä.

Käsittelevä laitos välittää muun EU-maan takaisinperintävaatimuksen Suomen teoreettiselle laitokselle ja hankkii eläkelaitoksen pyynnöstä tarvittavat lisätiedot.

Jos edellä mainitut maksamisen edellytykset täyttyvät, Suomen teoreettinen laitos perii sosiaalihuoltoetuuden määrän maksamastaan takautuvasta eläkkeestä.

Eläkelaitos ilmoittaa muun EU-maan sosiaalihuoltoetuuden takaisinperinnästä ja sen perusteesta (artikla 111 kohta 3) päätöksessään.

Teoreettinen laitos ilmoittaa maksusta Kelan eläkeosastolle samalla tavalla kuin takautuvaa eläkettä pidätettäessä.